

VISUOTINĖ ŽMOGAUS TEISIŲ DEKLARACIJA

Generalinės Asamblėjos priimta ir paskelbta 1948 m. gruodžio 10 d. rezoliucija 217 A (III)

Preambulė

Kadangi visų žmonių giminės narių prigimtinio orumo ir lygių bei neatimamų teisių pripažinimas yra laisvės, teisingumo ir taikos pasaulyje pagrindas;

kadangi žmogaus teisių nepaisymas ir niekinimas pastūmėjo vykdyti barbariškus aktus, kurie papiktino žmonijos sąžinę, ir didžiausiu paprastų žmonių siekiu buvo paskelbtas pasaulio, kuriame žmonės turi žodžio bei įsitikinimų laisvę ir yra išlaisvinti iš baimės ir skurdo, sukūrimas;

kadangi būtina, kad žmogaus teises saugotų įstatymo galia, idant žmogus nebūtų priverstas, nerasdamas jokios kitos išeities, sukilti prieš tironiją ir priespaudą;

kadangi būtina skatinti draugiškų tautų santykių plėtrą;

kadangi Jungtinių Tautų Chartijoje tautos vėl patvirtino savo tikėjimą pagrindinėmis žmogaus teisėmis, žmogaus, kaip asmenybės, orumu ir vertybe, lygiomis moterų ir vyrų teisėmis ir pasiryžo skatinti socialinę pažangą bei geresnio gyvenimo didesnės laisvės sąlygomis siekį;

kadangi valstybės narės yra įsipareigojusios bendradarbiaudamos su Jungtinėmis Tautomis siekti, kad būtų skatinama visuotinė pagarba žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms ir jų būtų paisoma;

kadangi bendras šių teisių ir laisvių supratimas yra nepaprastai svarbus, idant šis įsipareigojimas būtų visiškai įvykdytas,

Generalinė Asamblėja

skelbia šią Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją kaip bendrą idealą, kurio turi siekti visos tautos ir visos valstybės, kad kiekvienas asmuo ir kiekvienas visuomenės organas, visuomet paisydamis šios Deklaracijos, stengtųsi pasinaudodami mokymu ir švietimu skatinti pagarbą šioms teisėms ir laisvėms ir pažangiomis nacionalinėmis bei tarptautinėmis priemonėmis užtikrinti, kad jos būtų visuotinai ir tikrai pripažįstamos bei taikomos tiek pačių valstybių narių tautoms, tiek jų jurisdikcijai priklausančių teritorijų tautoms.

1 straipsnis

Visi žmonės gimsta laisvi ir lygūs savo orumu ir teisėmis. Jiems yra suteiktas protas ir sąžinė, ir jie turi elgtis vienas su kitu kaip broliai.

2 straipsnis

1. Kiekvienas turi teisę naudotis visomis šioje Deklaracijoje paskelbtomis teisėmis ir laisvėmis be jokių skirtumų, pavyzdžiui, dėl rasės, odos spalvos, lyties, kalbos, religijos, politinių ar kitokių įsitikinimų, nacionalinės ar socialinės kilmės, turtinės, gimimo ar kitokios padėties.

2. Be to, neturi būti daroma jokie skirtumo dėl šalies ar teritorijos, kuriai priklauso asmuo, politinio, teisinio ar tarptautinio statuso, nesvarbu, ar ji būtų nepriklausoma, globojama, nesavavaldi arba jos suverenitetas būtų kaip nors kitaip apribotas.

3 straipsnis

Kiekvienas turi teisę į gyvybę, laisvę ir asmens saugumą.

4 straipsnis

Niekas negali būti laikomas vergijoje ar nelaisvas; visų formų vergija ir prekyba vergais yra draudžiama.

5 straipsnis

Niekas negali būti kankinamas arba patirti žiaurų, nežmonišką ar žeminantį jo orumą elgesį arba būti taip baudžiamas.

6 straipsnis

Kiekvienas, kad ir kur būtų, turi teisę būti pripažintas teisinių santykių subjektu.

7 straipsnis

Visi žmonės yra lygūs įstatymui ir nediskriminuojami turi teisę į lygią įstatymo apsaugą. Visi turi teisę į lygią apsaugą nuo visokios diskriminacijos, pažeidžiančios šią Deklaraciją, ir nuo visokio tokios diskriminacijos kurstymo.

8 straipsnis

Kiekvienas, jei yra pažeistos konstitucijos arba įstatymo jam suteiktos pagrindinės teisės, turi teisę jas ginti kompetentinguose nacionaliniuose teismuose.

9 straipsnis

Niekas negali būti savavališkai suimtas, sulaikytas ar ištremtas.

10 straipsnis

Kiekvienas turi visiškai lygią teisę, kad, nustatant jo teises ir pareigas ir jam pareiškus baudžiamąjį kaltinimą, jo bylą teisingai ir viešai išnagrinėtų nepriklausomas ir nešališkas teismas.

11 straipsnis

1. Kiekvienas, kaltinamas baudžiamojo nusikaltimo padarymu, turi teisę būti laikomas nekaltu tol, kol jo kaltumas įstatymo nustatyta tvarka neįrodomas viešame teismo procese, kuriame jam buvo suteiktos visos būtinos gynybos garantijos.

2. Niekas negali būti nuteistas už jokią veiksmą ar neveikimą, kuris pagal tuo metu galiojusius valstybės įstatymus arba tarptautinę teisę nebuvo laikomas baudžiamuoju nusikaltimu. Taip pat negali būti skiriama bausmė, sunkesnė negu taikytoji baudžiamojo nusikaltimo padarymo metu.

12 straipsnis

Niekas neturi patirti savavališko kišimosi į jo privatumą, šeimos gyvenimą, buitį ar susirašinėjimą arba kėsಿನimosi į jo garbę ir reputaciją. Kiekvienas turi teisę į įstatymo apsaugą nuo tokio kišimosi arba kėsಿನimosi.

13 straipsnis

1. Kiekvienas turi teisę laisvai judėti ir teisę pasirinkti gyvenamąją vietą kiekvienos valstybės teritorijoje.

2. Kiekvienas turi teisę išvykti iš bet kurios šalies, įskaitant savąją, ir grįžti į savo šalį.

14 straipsnis

1. Kiekvienas turi teisę kitose šalyse ieškoti prieglobsčio nuo persekiojimo ir juo naudotis.

2. Šia teise negali būti naudojamosi, kai persekiojama tikrai dėl nepolitinių nusikaltimų arba veiksmų, prieštaraujančių Jungtinių Tautų tikslams ir principams.

15 straipsnis

1. Kiekvienas turi teisę į pilietybę.

2. Niekam negali būti savavališkai atimta jo pilietybė arba teisė ją pakeisti.

16 straipsnis

1. Moterys ir vyrai, sulaukę pilnametystės, turi teisę be jokių apribojimų dėl rasės, pilietybės ar religijos tuoktis ir kurti šeimą. Sudarydami santuoką, gyvendami susituokę ir nutraukdami santuoką jie turi lygias teises.

2. Santuoka sudaroma tik laisva būsimų sutuoktinių valia ir visišku abiejų sutarimu.

3. Šeima yra natūrali ir pagrindinė visuomenės grupė, ir ji turi teisę būti visuomenės ir valstybės saugoma.

17 straipsnis

1. Kiekvienas turi teisę tiek vienas, tiek kartu su kitais turėti nuosavybę.

2. Iš nieko nuosavybė negali būti savavališkai atimta.

18 straipsnis

Kiekvienas turi teisę į minties, sąžinės ir religijos laisvę; ši teisė apima laisvę keisti savo religiją ar tikėjimą, taip pat laisvę išpažinti ir skelbti savo religiją ar tikėjimą tiek vienam, tiek kartu su kitais, viešai ar privačiai, mokant, praktikuojant tikėjimą, laikant pamaldas ir atliekant apeigas.

19 straipsnis

Kiekvienas turi teisę laisvai laikytis savo įsitikinimų ir juos reikšti; ši teisė apima laisvę nekliudomam turėti savo nuomonę ir ieškoti informacijos bei idėjų, jas gauti ir skleisti visokiomis priemonėmis ir nepaisant valstybės sienų.

20 straipsnis

1. Kiekvienas turi teisę laisvai burtis į taikius susirinkimus ir asociacijas.

2. Niekas negali būti verčiamas priklausyti kokiam nors asociacijai.

21 straipsnis

1. Kiekvienas turi teisę tiesiogiai arba per laisvai išrinktus atstovus dalyvauti valdant savo šalį.

2. Kiekvienas turi teisę lygiomis sąlygomis stoti į savo šalies valstybinę tarnybą.

3. Žmonių valia yra valstybės valdžios pagrindas; ši valia reiškiamą periodiškose ir teisinguose rinkimuose, rengiamuose remiantis visuotine bei lygia rinkimų teise ir vykdomuose slaptu balsavimu arba lygiaverte laisvo balsavimo tvarka.

22 straipsnis

Kiekvienas, kaip visuomenės narys, turi teisę į socialinę apsaugą ir teisę, kad valstybės pastangomis bei bendradarbiaujant tarptautiniu lygiu ir pagal kiekvienos valstybės struktūrą bei išteklius būtų įgyvendinamos jo orumui ir laisvam asmenybės vystymuisi būtinos ekonominės, socialinės ir kultūrinės teisės.

23 straipsnis

1. Kiekvienas turi teisę į darbą, laisvą darbo pasirinkimą, teisingas ir tinkamas darbo sąlygas ir apsaugą nuo nedarbo.

2. Kiekvienas be jokios diskriminacijos turi teisę gauti vienodą užmokestį už vienodą darbą.

3. Kiekvienas dirbantis žmogus turi teisę gauti teisingą ir tinkamą atlyginimą, užtikrinantį jam ir jo šeimai žmogaus orumo vertą gyvenimą, jei reikia, papildomą kitomis socialinės apsaugos priemonėmis.

4. Kiekvienas turi teisę steigti profesines sąjungas ir stoti į jas, kad būtų ginami savi interesai.

24 straipsnis

Kiekvienas turi teisę į poilsį ir laisvalaikį, taip pat į pagrįstą darbo valandų ribojimą ir periodines mokamas atostogas.

25 straipsnis

1. Kiekvienas turi teisę į savo ir savo šeimos sveikatą ir gerovei pakankamą gyvenimo lygį, įskaitant maistą, drabužius, būstą ir sveikatos priežiūrą bei būtinas socialines paslaugas, ir teisę į apsaugą nedarbo, ligos, negalios, našlystės, senatvės atveju arba kitomis nuo jo nepriklausančiomis aplinkybėmis, jam netekus pragyvenimo šaltinio.

2. Motinoms ir vaikams suteikiama ypatinga globa ir parama. Visi vaikai, santuokiniai ir nesantuokiniai, naudojami vienoda socialine apsauga.

26 straipsnis

1. Kiekvienas turi teisę į mokslą. Mokslas, bent jau pradinio ir pagrindinio išsilavinimo lygmenų, yra nemokamas. Pradinis mokslas yra privalomas. Techninis ir profesinis mokymas yra visuotinai prieinamas, o aukštasis mokslas vienodai prieinamas visiems pagal kiekvieno sugebėjimus.

2. Mokslas yra skirtas tam, kad visais atžvilgiais būtų ugdoma žmogaus asmenybė ir kad būtų didinama pagarba žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms. Jis turi skatinti visų tautų, rasinių arba religinių grupių savitarpio supratimą, pakantumą ir draugystę, taip pat turi padėti toliau plėtoti Jungtinių Tautų taikos palaikymo veiklą.

3. Tėvai turi pirmumo teisę parinkti savo vaikams mokymą.

27 straipsnis

1. Kiekvienas turi teisę laisvai dalyvauti bendruomenės kultūriniame gyvenime, gėrėtis menu, dalytis mokslo pažangos laimėjimais ir jų teikiama nauda.

2. Kiekvienas turi teisę į savo moralinių ir materialinių interesų, atsirandančių iš mokslo, literatūros arba meno kūrinių, kurių autorius jis yra, apsaugą.

28 straipsnis

Kiekvienas turi teisę į tokią socialinę ir tarptautinę santvarką, kurioje gali būti visiškai įgyvendinamos šioje Deklaracijoje išdėstytos teisės ir laisvės.

29 straipsnis

1. Kiekvienas turi pareigas bendruomenei, kurioje vienintelėje yra galimas laisvas ir visokeriopas jo asmenybės vystymasis.

2. Kiekvienam, kuris naudojasi savo teisėmis ir laisvėmis, gali būti taikomi tik tokie apribojimai, kokie yra nustatyti įstatymo, tik tam, kad būtų užtikrintas kitų teisių ir laisvių pripažinimas ir pagarba joms ir kad demokratinėje visuomenėje būtų laikomasi teisėtų moralės, viešosios tvarkos ir visuotinės gerovės reikalavimų.

3. Šiomis teisėmis ir laisvėmis jokiais atvejais negali būti naudojamos tam, kas prieštarauja Jungtinių Tautų tikslams ir principams.

30 straipsnis

Jokia šios Deklaracijos nuostata negali būti aiškinama kaip kuriai nors valstybei, grupei ar asmeniui suteikianti kokią nors teisę vykdyti veiklą arba atlikti veiksmus, kuriais siekiama panaikinti šioje Deklaracijoje paskelbtas teises ir laisves.
